Knowledge Level and Attitude of Health Care Workers About HIV/AIDS

Sağlık Personelinin HIV/AIDS Konusunda Bilgi Düzeyi ve Tutumları

Ayşe İnci
Artvin Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Artvin, Türkiye

Özet

Amaç: Bu çalışmada sağlık çalışanlarının HIV/ AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Gereç ve Yöntem: Katılımcılara HIV/AIDS konusunda bilgi ve tutumlarını belirlemeye yönelik anket uygulanmıştır. Bulgular: Bu çalışma sağlık çalışanlarının HIV/AIDS konusunda bilgi düzeylerini ve tutumlarını belirlemek amacı ile 230 sağlık çalışanı (36 doktor,194 hemşire) arasında yapılmıştır.Ankete katılanların tamamı HIV/AIDS'in bulaşıcı bir hastalık olduğunu ,% 90,4'ü HIV/AIDS'in cinsel yolla bulaştığını belirtmiştir.Katılımcıların % 76,5'i yaptığı işi HIV/AIDS yönünden tehlikeli bulduğunu belirtmiştir. Tartışma :Bu bulgular sağlık çalışanlarına verilecek eğitim programı için veri sağlamıştır.Sağlık çalışanlarına verilecek bu eğitimlerin HIV/AIDS kontrolünde etkili olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler

HIV/AIDS; Sağlık Çalışanları; Bilgi; Tutum

Abstract

Aim: In this study,it was aimed to investigate the level of knowledge and attitudes of healty care workers about HIV/AIDS. Material and Method: Data on knowledge and attitude of health care workers about HIV/AIDS was collected with a questionnaire. Results:This research was carried out on 230 health care workers (36 doctors, 194 nurses) to investigate their knowledge and attidudes on HIV/AIDS. All of the participants knew that HIV/AIDS is an infectious disease,while 90.4 % of the participants stated that HIV/AIDS can be transmitted sexually.76.5 % of the participants stated they found their work risky for HIV/AIDS. Discussion:These findings have provided a data for educational programs designed for healty care workers. We belive that education programs for healty care workers will be effecive to control HIV/AIDS.

Keywords

HIV/AIDS; Health Care Workers; Knowledge; Attitude

DOI: 10.4328/JCAM.1437 Received: 04.12.2012 Accepted: 18.12.2012 Printed: 01.09.2014 J Clin Anal Med 2014;5(5): 393-395
Corresponding Author: Ayşe İnci, Artvin Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Yurttaş Saraç Mah. Çeltikçioğlu Apt. 5. Kat No: 24 Merkez, Artvin, Türkiye. T.: +905056614140 E-Mail: ays.2004@yahoo.com.tr

Giriş

Tanımlandığı 1981 yılından itibaren HIV/AIDS,üzerinde en çok çalışılan infeksiyon hastalıklarından biri haline gelmiştir.

Retrovirus grubunun lentivirus genusuna mensup,tek sarmallı RNA içeren zarflı bir virus olan HIV,reverse transkriptaz enzimi aracılığı ile viral RNA'yı çift sarmallı DNA'ya çevirip konakçı genetik materyaline integre etme özelliği taşır. HIV, hücre yüzeyindeki reseptörlere bağlanıp direk füzyon ile hücre içine girer[1].

İmmun sistemi zayıflamasına neden olarak, fırsatçı hastalıklara,çeşitli infeksiyonlara ya da malignitelere neden olabilen HIV (Human Immunodeficiency Virus) infeksiyonu bağışıklık sisteminin ana hücreleri olan CD4+T lenfositler başta olmak üzere birçok hücreyi etkilemekte ve bağışık yanıtta bozukluğa neden olmaktadır.

Çağımızın salgını olarak kabul edilen HIV/AIDS ilk kez 1981'de tanımlanmış ve o günden beri milyonlarca insanın mücadele ettiği bir infeksiyon hastalığı olmuştur. Bu hastalık ilk kez Haiti'den ABD'ye gelen göçmenlerde tanımlanmış ve Akkiz İmmün Yetmezlik Sendromu adı verilmiştir[2,3].

CDC tarafından CD4 lenfosit sayıları, fırsatçı infeksiyonlar, konstitüsyonel semptomlar ve neoplaziler esas alınarak A,B ve C olmak üzere HIV infeksiyonunun kategorileri belirlenmiştir Grup A'da asemptomatik enfeksiyon, akut HIV enfeksiyonu veya persistan jeneralize lenfadenopati (PJL); Grup B'de semptomatik HIV hastalığı; Grup C'de ise AIDS tanımlayan hastalıklar olarak tanımlanan ve ileri derece bağışıklık bozukluğu sonucu ortaya çıkabilen fırsatçı enfeksiyon ve kanserleri içeren hastalıklar bulunmaktadır[4].

Ülkemizde T.C. Sağlık Bakanlığı Aralık 2011 verilerine göre 5224 HIV/AIDS hastası bulunmaktadır[5].

HIV/AIDS'e karşı mücadelede en önemli yolun hastalıktan korunmak olduğu bilinmektedir.Hastalıktan korunmada da en çok kabul edilen ve en etkili yöntem eğitimdir.HIV/AIDS'in eğitimi diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de devlet politikası şeklinde ele alınmaktadır[6].

Sağlık personelinin de bu hastalarla karşılaşma ihtimalinin arttığı gözönünde bulundurulursa personelin bu hastalara uygun yaklaşımda bulunabilmeleri için bilgi düzeylerinin yeterli olması ve önyargıdan uzak yaklaşabilmeleri oldukça önemlidir. Bu çalışmada,Artvin Devlet Hastanesi'nde çalışan doktor ve hemşirelerin HIV/AIDS konusundaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla bir anket çalışması yapılması ve anket sonrası sonuçlar değerlendirilerek konuyla ilgili verilecek eğitim öncesi, eğitimin içeriğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmaya Artvin Devlet Hastanesinde çalışan 36'sı doktor (%15,7) ve 194'ü hemşire (% 84,3) olmak üzere 230 sağlık çalışanı dahil edilmiştir.

Hastanemizde çalışan sağlık çalışanlarının HIV/AIDS konusunda bilgi düzeylerini ölçmek ve bu hastalara karşı tutumlarını değerlendirmek amacı ile bir anket çalışması düzenlenmiştir.

Ankette HIV/AIDS'in laboratuar tanısı,bulaşma yolları gibi soruların yanında, HIV pozitif bir kişiye yaklaşımı içeren sorular yer almıştır.

Anketler sağlık çalışanları tarafından cevaplanmıştır.Sağlık çalışanlarından gönüllü olarak anket formunu doldurmayı kabul edenler çalışmaya alınmıştır.Çalışma sonrasında sağlık çalışanlarına yaptıkları anket sonuçlarını değerlendiren ve HIV/AIDS olgusuna yaklaşım konulu bir eğitim verilmiştir.

Bulgular

Ankete katılanların sayısı 36'sı doktor (%15,7) ve 194'ü hemşire (% 84,3) olmak üzere toplam 230'dur.Sağlık çalışanlarının anket sorularına vermiş oldukları yanıtların dağılımı Tablo1ve Tablo'2 de görülmektedir.

Tablo 1. Sağlık çalışanlarının HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyi ve tutumları

	Evet		Hayır	
	Sayı(n)	Yüzde(%)	Sayı(n)	Yüzde(%)
HIV/AIDS bulaşıcı bir hastalıktır.	230	100	0	0
HIV/AIDS korunmasız cinsel ilişki ile bulaşır.	208	90.4	22	9.6
HIV/AIDS sarılma tokalaşma gibi sosyal ilişkilerle bulaşır.	36	15.7	194	84.3
Elisa testinin pozitif olması kişinin AIDS olduğunu gösterir.	72	31.3	158	68.7
HIV/AIDS sadece homoseksüellerin hastalığıdır.	25	10.9	205	89.1
Yaptığım işi HIV/AIDS yönünden tehlikeli buluyorum.	176	76.5	54	23.5
Sağlık personelinin hastalarının HIV durumunu bilmeye hakkı vardır.	215	93.5	15	6.5
HIV/AIDS'li biriyle aynı yerde çalışabilirim.	135	58.7	95	41.3
HIV/AIDS ile ilgili bir programa katılmak isterim.	186	80.9	44	19.1
HIV/AIDS tanılı bir hastanın takibinde ya da tedavisinde yer aldığınızmı?	20	8.7	210	91.3

Tablo 2. Ülkemizde HIV/AIDS'in az görülmesinin sebebi olarak belirtilen yanıtlar

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Geleneksel sebepler	63	27.4
Dini sebepler	90	39.1
Fikrim yok	35	15.2
Diğer	36	15.7
Az görüldüğünü düşünmüyorum	6	2.6

Tartışma

HIV (+) olgu sayısı hem dünyada hem de ülkemizde artış göstermektedir.

Bu hastalığın tanı,takip ve tedavisi açısından daha başarılı sonuçlar alınabilmesi için sağlık çalışanlarının bilgi düzeyinin yeterli olması ve önyargıdan uzak olmaları oldukça önemlidir.

Bu durumun sağlanabilmesi için öncelikle HIV/AIDS konusunda tecrübesi daha az olan sağlık kurumlarında eğitimin önemi büyüktür.

Artvin Devlet Hastanesi sağlık çalışanlarının bilgi düzeyi, önyargılarının değerlendirilmesi ve eğitim öncesi eğitimin içeriğinin belirlenmesi amacıyla yapılmış bu çalışmada ankete katılanların tamamı HIV/AIDS'in bulaşıcı bir hastalık olduğunu belirtmiştir.

Çin'de yapılmış bir çalışmada %67,6'sı bulaş yolları ile ilgili soruları doğru olarak yanıtlamıştır[7].

Hatipoğlu ve arkadaşlarının 80 doktor 58 hemşire ile yapmış olduğu çalışmada katılımcıların % 96'sı HIV/AIDS'in bulaşıcı bir hastalık olduğunu ,% 99'u HIV/AIDS'in cinsel yolla bulaştığını ,%

86'sı sarılma,öpüşme ile bulaşmayacağını,% 94'ü ELİSA(Enzim-Bağlı-İmmün Assay) testinin pozitif olmasının kişinin AIDS olduğunu göstermeyeceğini belirtmiştir[8].

Bulduk ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise kızlardan % 60,82'si, erkeklerden % 55,3'ü HIV/AIDS'in korunmasız cinsel yol ile bulaştığını belirtmişledir[9].

Daha önce ülkemizden yapılmış iki çalışmada bu oran sırasıyla % 98,5 ve %97,2 olarak bildirilmiştir[10.11].

Bodur ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise bulaşma yollarına doğru cevap verme oranının % 80 olduğu tespit edilmiştir[12].

Çalışmamızda katılımcıların % 10.9'u HIV/AIDS'in sadece homoseksüellerin hastalığı olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Hatipoğlu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada bu oran % 95 olarak belirtilmiş ve bizim çalışmamıza gore oldukça yüksek bulunmuştur[8].

Yıldırım ve arkdaşlarının yaptığı çalışmada ise katılımcıların %25'i homoseksüellerin risk grubu olduğunu belirtmişlerdir[13].

Çekin ve arkadaşlarının 210 sağlık çalışanı ile yaptığı çalışmada bilgi düzeyi değerlendirildiğinde ameliyathane çalışanlarının, laboratuvar teknisyenleri ve servis hemşirelerine oranla ortalama bilgi düzeylerinin en yüksek olduğu saptanmıştır[14].

Köse ve arkadaşlarının yaptığı 158 sağlık çalışanını içeren çalışmasında ise eğitimden önceki ortalama bilgi puanı 9,32 iken,eğitimden sonra 12,76 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada çıkan sonuçlarda bu hastalar ile karşılaşacak olan sağlık çalışanlarına verilecek eğitimin önemini vurgulamaktadır[15].

Daha önce yapılmış HIV/AIDS ile ilgili tutum konusunda yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında,Hatipoğlu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada katılımcıların % 86'sı yaptığı işi HIV/AIDS yönünden tehlikeli bulduğunu, %25'i hastalarının HIV/AIDS durumunu bilmeye hakkı olduğunu düşünürken, % 56'sı HIV/AIDS'li bir hasta ile aynı yerde çalışabileceklerini belirtmiştir[8].

Bulduk ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada HIV/AIDS'li hastaya karşı tutum değerlendirildiğinde hasta kişiyle aynı yerde çalışmam cevabı veren kişi oranı kızlarda % 49,4,erkeklerde % 51,8 olarak belirtilmiştir[9].

Ilgar ve arkadaşlarının çalışmasında HIV/AIDS'li olduğunu bildiğim kişiden uzak dururum sorusuna cevap olarak %14,9 u kesinlikle katılıyorum yanıtı vermştir[10].

Özdemir ve arkadaşlarının çalışmasında HIV/AIDS'li kişiye doğru tutum gösterenlerin genel ortalaması % 73,5 dir[16].

Çalışmamızda ankete katılanların % 27,4'ü ülkemizde HIV/AIDS'in az görülme sebebinin geleneksel sebepler olduğunu, % 39,1'i dini sebepler olduğunu düşünürken,%15,2'si fikrim yok,% 15,7'si diğer sebepler ,%2,6 'sıda az görüldüğünü düşünmediğini belirtmiştir. Bu oranlar Bodur ve arkadaşlarının çalışmasında sırasıyla % 25,3,% 53,1,% 12,4 ve % 8,9 olarak belirlenmiştir[12].

Çalışmamızda HIV/AIDS tanılı bir hastanın takibinde ya da tedavisinde yer almış olanların oranının % 8,7 olduğu belirlenmiştir ve bu oranın oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Sağlık personeline yapılacak eğitimlerde özellikle HIV/AIDS konusunda tecrübeleri daha az olan sağlık kurumlarında,tıbbi bilgilerin yanında HIV/AIDS ile ilgili pozitif tutum kazandırabilecek eğitimler düzenlenmelidir. Çalışmamız sonuçları konuyla ilgili verilecek eğitimin içeriğini belirlemek açısından veri sağlamıştır. Bu eğitimlerde konu ile ilgili bilgilerin verilmesi, öneminin vurgulanması bu hastaların tanı,tedavi ve takibinde fayda sağlayacaktır.

Çıkar Çakışması ve Finansman Beyanı

Bu çalışmada çıkar çakışması ve finansman destek alındığı beyan edilmemiştir.

Kaynaklar

1. Badur S. 2007 yılında AIDS: nereden nereye geldik? Ankem Derg 2007;21(2): 1-6.
2.Ustaçelebi Ş. İnsan İmmünyetmezlik Virusları. Temel ve Klinik Mikrobiyoloji. Güneş Kitabevi: Ankara; 1999.s.987-1001
3. Koneman E W, Allen S D, Janda W M, Schreckenberger P C, Winn W C. Diagnostic Microbiology; Lippigcot: London; 2013.
4. Merson M.H. Piot P. Acquired ımmünodeficiency syndrome. Mandell, Douglas and Bennet's Principles and Practice of İnfectious Diseases. Livingstone: New York; 2005.p.1465-720.
5. Turkey Ministry of Health. AIDS vaka taşıyıcılarının yıllara göre dağılımı Türkiye 1985-2011. Turkey Ministry of Health: Ankara; 2011.
6. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü. Ulusal sağlık politikası. TC Sağlık Bakanlığı, Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü; Ankara;1993: 39-40.
7. Wu Z, Qi G, Zeng Y, Detels R. Knowledge of HIV/AIDS among health care workers in China. AIDS Education and Prevention 1999;11(4): 353-63.
8. Hatipoğlu AÇ,Bulut C,Çelik. V,Yıldız FKınıklı S,Demiröz AP. Bir eğitim hastanesindeki sağlık personelinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyleri. Türk HIV-AIDS Dergisi 2005;8(2)56-60.
9. Bulduk S, Esin NM, Umut N. Adölesanların HIV/AIDS bilgi düzeyleri ve hastalığa karşı sosyal önyargıları. Sted Dergisi 2006;8(15):139-43.
10. Ilgar M, Güneş G, Karoğlu L. Malatya merkez ilçedeki sağlık ocaklarında çalışan ebelerin HIV-AIDS hakkında bilgi ve tutumları. Sağlık ve Toplum Dergisi 2004;1(4):41.
11. Elbaş N.Ö.Sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin HIV/AIDS'e ilişkin bilgi ve düşünceleri. HIV/AIDS 1998:1(2):74-80.
12. Bodur S, Güler S, Altındiş M. Sağlık meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin AİDS hakkındaki bilgi düzeyleri. SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi1995;2(3):27-31.
13. Yıldırım RC, Apan T. Kırıkkale Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyleri. HIV/AIDS 2001;4(1):17-22.
14. Çekin Y,Özdemir A,Şenol YY, Çekin AH. Üçüncü basamak bir hastanede sağlık çalışanlarının HIV konusunda bilgi ve davranış biçimlerinin araştırılması. J Clin Anal Med 2013;4(4): 291-6.
15.Köse Ş,Mandıracı A,Kaptan F,Özbel Y,Mermut G. Sağlık çalışanlarının HIV/AIDS ile ilgili konularda eğitildikten sonra artan bilgi ve tutumları: türkiye'de kentsel alanda yapılmış bir çalışma. Turkiye Klinikleri J Med Sci 2012;32(1):94-103.
16. Özdemir M, Feyzioğlu B, Doğan M, Baykan M, Baysal B. Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyi ve tutumlarının değerlendirilmesi. HIV/AIDS Dergisi 2006:9(1);10-6.